

УДК 330.34:338.12

DOI: 10.35340/2308-104X.2020.88-3-14

**КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ
ПОВЕДІНКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИ ТА ЇЇ
ЕКОНОМІЧНИХ ПІДСИСТЕМ В
УМОВАХ ВНУТРІШНІХ ТА
ЗОВНІШНІХ ШОКІВ**

**THE COMPARATIVE ANALYSIS
OF NATIONAL ECONOMY AND
ITS ECONOMIC SUBSYSTEMS
BEHAVIOR IN TERMS OF
INTERNAL AND EXTERNAL
SHOCKS**

КЛАДЧЕНКО І. С.,
аспірант,
кафедри економіки підприємства,
Донецький національний
технічний університет

KLADCHENKO I.,
PhD student,
Department of Economy of
Enterprise, Donetsk National
Technical University

В роботі проведено тридцятирічне статистичне обстеження розвитку вітчизняної економіки та її секторів, агрегованих згідно з Міжнародною стандартною галузевою класифікацією (ISIC), за індикатором розвитку – валовою доданою вартістю. Виконаний компаративний аналіз поведінки національного господарства в періоди криз різної природи походження. Встановлені істотні характеристики збалансованості, резистентності, стійкості траєкторії розвитку національної економіки. Поглиблено розуміння про специфіку реакції на внутрішні та зовнішні шоки економічних секторів національного господарства.

Ключові слова: економічний розвиток, компаративний аналіз, поведінка національної економіки, зовнішні та внутрішні шоки, економічна система.

В работе проведено тридцатилетнее статистическое обследование развития отечественной экономики и её секторов хозяйствования, агрегированных в соответствии с Международной стандартной отраслевой классификацией (ISIC), по индикатору развития – валовой добавленной стоимости. Проведен компаративный анализ поведения национального хозяйства в периоды кризисов различной природы происхождения. Сформулированы существенные характеристики сбалансированности, резистентности, устойчивости траектории развития национальной экономики. Углублено понимание специфики реакции на внутренние и внешние шоки экономических секторов национального хозяйства.

Ключевые слова: экономическое развитие, компаративный анализ, поведение национальной экономики, внешние и внутренние шоки, экономическая система

In the article the thirty-year statistic survey of national economy's and its aggregated of International Standard Industry Classification (ISIC) sectors' economic development is made according to the basic evolution indicator – Total Value Added. The comparative analysis of domestic economy behavior during the crises of different origin nature is done. Essential features of

balance, resistance, sustainability of national economy's development trajectory are formulated. The understanding of national economic sectors' peculiarities reaction on external and internal shocks is deepened.

Key words: *economic development, comparative analysis, economy's behavior, external and internal shocks, national economic system.*

Постановка проблеми. Динамізм, нестационарність та нелінійність сучасних процесів глобального та національного розвитку проявляється у збільшенні амплітуди коливань, скороченні безкризових періодів стійкості та рівноваги його базових макроекономічних індикаторів. Ускладнюються умови для достовірного та адекватного прогнозування поведінки національних економічних систем в умовах внутрішніх та зовнішніх шоків. Це унеможливує раціональну побудову загальних соціально-економічних концепцій стратегічного розвитку регіонального, національного та глобального значення, обґрунтованого встановлення пріоритетних напрямків при розробці цільових програм державної підтримки. Разом з цим актуалізуються питання якісного оцінювання процесу розвитку національних економічних систем, їх траєкторії руху, таких характеристик як збалансованість, резистентність та стійкість.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Накопичено багато методів дослідження розвитку національно-економічних систем, які мають переваги та недоліки у залежності від достатності ресурсного забезпечення, складності та повноти інформації про об'єкт-предмет, від ґрунтовної постановки мети економічного оцінювання. Широкий економіко-математичний інструментарій створює певні труднощі з вибором релевантних методів оцінювання фундаментальної характеристики розвитку – його збалансованості. Так, питаннями роботи з часовими рядами різної природи у свій час займалися Бендат Дж. [Bendat J.S.], Ваттс Д. [Watts D.G.], Дженкінс Г. [Jenkins G.M.], Кільдишев Г. С., Френкель А. А. [1–4], забезпечив фундаментальну основу динамічного аналізу нестационарних, квазіциклічних, коротких часових рядів, якими описується за своїм походженням переважна вся економічна динаміка. Теоретично-методичним аспектами нелінійної динаміки розвитку в макроекономічному зрізі присвячені праці Безсонова В. А., В.-Б. Занга [W.-B. Zang], Мельника Л. Г., В. Ф. Петрова, Л. Н. Сергєєвої [5-9]. Сучасному досліднику потрібно грамотно обирати економіко-математичний та міждисциплінарний інструментарій, зробити його релевантним меті, завданням наукового пошуку, що надасть змогу якісно поглибити надійність результатів оцінювання, їх статистичну і, відповідно, соціально-економічну значущість.

Метою роботи є поглиблення теоретично-методичних положень та розробка практичних рекомендацій з оцінювання поведінки національних економік в період соціально-економічних збурень зовнішнього і внутрішнього середовищ в контексті компаративного аналізу.

Викладення основних результатів дослідження. Вітчизняна економіка як складна, відкрита система шляхом відповідних соціальних, економічних та інституціональних механізмів інтегрована в глобальний економічний простір і діє як окремий суверенний суб'єкт господарювання з 1991 року (рис. 1).

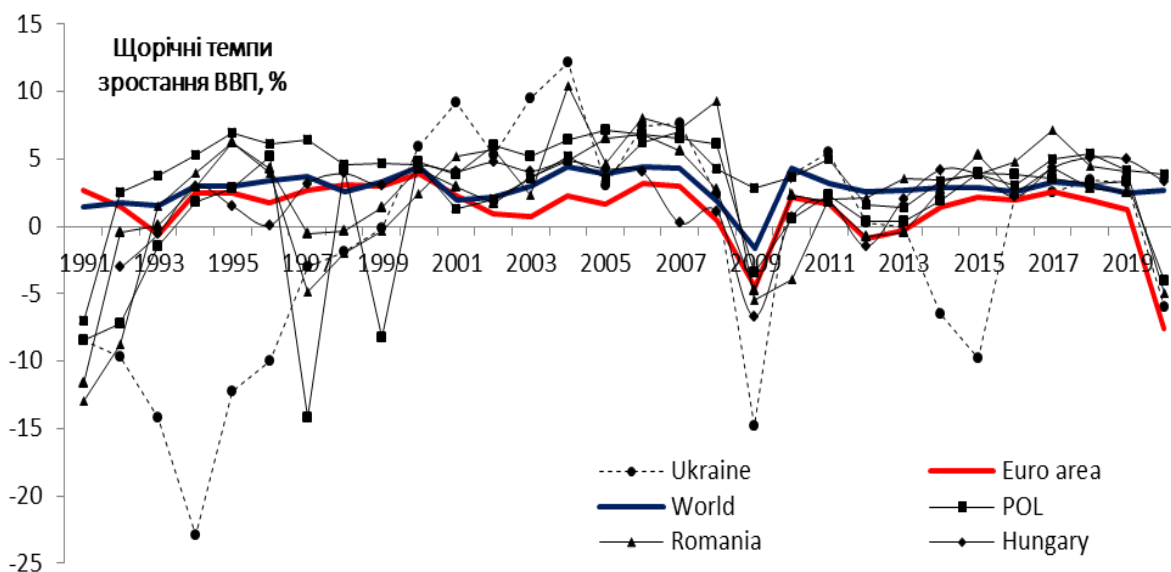

Рис. 1. Динаміка розвитку вітчизняної економіки, економік Східної Європи та світу

побудовано автором на основі бази даних Світового банку, 2020

Протягом майже тридцятирічного періоду сформувалися певні моделі поведінки, закономірності дії й взаємодії світової та національної економічних систем: встановилася модель розвитку, виділені основні технологічні уклади національного господарства, оформлені соціально-економічні стосунки між державою, бізнесом та суспільством, певним чином розподіляється національний дохід, у характерних пропорціях функціонують сектори національної економіки, тощо. Вищезазначене безпосередньо впливає на функціонування та визначає розвиненість національного господарства нашої країни.

Аналіз траєкторії розвитку економіки України, проведений в історичному розрізі, дозволив встановити первинні взаємозв'язки вітчизняної економічної системи (табл. 1). В таблиці наведена значуща соціально-економічна подія, що мала інтенсивний вплив на стан економіки. Події розділено за спрямованістю дії на внутрішні та зовнішні ефекти. Індикатором розвитку обрано показник обсягу валової доданої вартості (ВДВ або ВВП) у постійних цінах 2016 року в доларовому еквіваленті. Базисні щорічні темпи зростання індикатора розвитку зображують втрати або зростання масштабів економіки у порівнянні з кінцем 1990 року.

Таблиця 1

Історично-економічні порівняння розвитку національної економіки протягом 1990-2020 рр., систематизовано автором

Період	Подія: зовнішній/внутрішній шоки	Валова додана вартість, млрд. дол. у цінах 2016 р. / Базисні темпи зростання (1990 - 100%), %
1990	Кінець останнього XII планового п'ятиріччя економіки УРСР 1986-1990; Підписання Декларації про державний суверенітет України, яка проголосила економічну самостійність країни, надала право на ведення незалежної зовнішньоекономічної політики	148,2 / 100 (2,4% приросту у порівнянні з XI п'ятиріччям)

Продовження табл. 1

1991	Прийняття позачерговою сесією УРСР Акту проголошення незалежності України. Національний референдум. Світове визнання (40 країн світу) незалежності України.	136,3 / 91,9
1992	Вихід з рубльової зони. Введення валюти-наступниці – купоно-карбованця. 1992 р. – початок періоду гіперінфляції з індексом споживчих цін: 1992–2100%, 1993–10256%	108,4 / 73,1
1993	Початок приватизації (корпоратизації) великих підприємств (1992-1994 рр.) – приватизація на Україні. Масштабне падіння промислового виробництва – 35% у першому кварталі.	89,1 / 60,1
1996	Введення офіційної національної валюти - гривні	54,4 / 36,7
1998	Наголосила на дефолт Російська Федерація. Падіння світових цін на сталь та інші сировинні товари, які експортує Україна. Жорстка грошова політика Уряду країни утримання грошової маси.	50,5 / 34,1
1999	Рік кризи неплатежів	50,2 / 33,9
2005/2006	Газові війни з Російською федерацією	86,1 / 58,1
2008/2009		86,7 / 58,5
2008/2009	Світова фінансова криза. Вступ України в ВТО.	110,9 / 68,1
		86,7 / 58,5
2012	Проведення Євро-2012	91,5 / 61,8
2014-2016	Зміна влади. озброєний конфлікт на Сході країни. Втрата територій АР Крим, частини Луганської, Донецької області	77,3 / 52,2
2019-2020	Світова фінансова криза, викликана епідемією та пандемією COVID-19	70,6 / 47,6

Систематизовані таким чином дані дозволяють побачити спадну 30-ти річну тенденцію розвитку національної економіки: наприкінці 2019 року економіка втратила понад 50% від рівня 1990 року. На кожен історичну подію національна економіка реагує як на шок: внутрішній або зовнішній.

Так, відносно закономірний економічний спад через перебудову усталених соціально-економічних, виробничих, інституціональних зв'язків, через фундаментальні зміни в господарчому механізмі, форми власності на ресурси на початку 1990-х років (валова додана вартість складала 60% від рівня 1990 року) не подоланий та підсилюється внутрішніми причинами (так звані «помилки приватизації», абсолютне знецінення національної валюти – купоно-карбованця, гіперінфляція) та зовнішніми ефектами – дефолт російської економіки 1998 року. Економічне поживлення 2000-х років, що супроводжувалося частковим відновленням економічного становища, повністю нівелюється світовою фінансовою кризою 2009 року. До чергового фінансово-економічного струсу у вигляді пандемії COVID-19 українська економіка підійшла зі 50%-ними втратами національного багатства у порівнянні з періодом розбудови власної державності в 1990-1991 роках.

Систематизовані в таблиці 2 результати статистичного обстеження тридцятирічного періоду розвитку вітчизняної економіки в цілому та в розрізі динаміки валової доданої вартості її економічних секторів стали вагомим

аналітичним підґрунтям подальшого проведення оцінювальних та порівняльних процедур. Сформована статистика динаміки валової доданої вартості, подана в зіставних постійних цінах 2016 року в доларовому еквіваленті носить актуальний характер. Довжина часового ряду дозволяє проводити дослідження та отримувати при певних умовах релевантні висновки.

Таблиця 2

Динаміка валової доданої вартості, створеної вітчизняною економікою протягом 1990-2021 (прогноз) рр. в цінах 2016 року, млрд. дол. систематизовано автором

Рік	Agriculture, hunting, forestry, fishing (ISIC A-B)	Mining, Manufacturing, Utilities (ISIC C-E)	Manufacturing (ISIC D)	Construction (ISIC F)	Wholesale, retail trade, restaurants and hotels (ISIC G-H)	Transport, storage and communication (ISIC I)	Other Activities (ISIC J-P)	Total Value Added
1990	11,8	36,0	30,4	42,4	21,8	23,7	20,1	148,2
1991	9,8	32,7	27,1	39,6	19,9	19,3	21,7	136,3
1992	8,8	28,2	23,9	22,3	14,8	17,9	19,9	108,4
1993	9,3	22,8	18,5	17,1	10,2	11,1	21,1	89,1
1994	8,4	17,6	11,3	13,1	8,1	9,2	19,1	73,6
1995	8,0	14,5	10,1	8,9	6,6	7,4	18,1	62,2
1996	7,2	13,6	9,6	5,9	6,3	6,0	16,1	54,4
1997	7,1	13,0	9,4	5,3	6,2	5,6	15,2	51,9
1998	6,3	12,4	9,4	5,3	6,1	5,6	15,4	50,5
1999	6,1	13,2	9,9	4,9	6,6	5,2	14,6	50,2
2000	6,8	18,3	10,4	4,6	7,2	5,4	15,3	57,9
2001	7,5	20,2	11,7	5,0	10,2	5,7	16,8	65,7
2002	7,7	21,6	13,0	5,0	11,0	6,1	17,8	69,4
2003	6,8	24,0	15,2	6,3	13,2	6,8	19,6	77,2
2004	8,2	25,7	17,0	7,6	15,0	7,6	22,2	86,5
2005	8,2	25,9	17,0	6,8	14,0	8,3	22,7	86,1
2006	8,3	27,8	18,4	6,8	16,5	8,9	23,1	91,7
2007	7,8	29,6	20,2	7,7	19,1	9,8	25,1	99,5
2008	9,1	28,9	19,2	5,8	19,6	10,8	26,0	100,9
2009	8,9	23,9	15,1	3,6	16,2	9,9	23,7	86,7
2010	8,7	24,6	15,4	3,5	16,7	9,6	23,1	86,7
2011	10,3	25,9	15,9	3,4	17,7	10,6	22,9	91,3
2012	9,9	25,4	15,5	3,1	17,8	10,3	24,4	91,5
2013	11,2	23,7	14,0	2,7	17,8	10,4	25,4	91,5
2014	11,5	21,1	12,8	2,2	15,4	9,7	24,9	84,9
2015	11,0	18,0	10,8	1,8	13,1	9,5	24,0	77,3
2016	11,7	18,3	11,2	2,1	13,7	9,9	23,9	79,3
2017	11,4	18,2	11,8	2,6	14,0	10,5	24,3	80,8
2018	12,3	18,5	11,8	2,8	14,6	10,8	25,1	83,5
2019	10,3	6,9	10,8	2,7	12,9	9,7	23,5	76,9
2020	9,5	6,4	9,9	2,5	11,8	8,9	21,6	70,6
2021	9,6	6,4	10,0	2,5	11,9	9,0	21,8	71,4

Спираючись на прикладні дослідження міжнародних експертів Світового банку, [10] здійснено компаративний аналіз поведінки вітчизняної економіки в цілому та її підсистем в умовах зовнішніх та внутрішніх збурень, що виникали

протягом історичного періоду її функціонування. Отримані результати дозволяють встановити резистентність системоутворювальних параметрів національної економіки, масштаб її реакції на флуктуації середовища, стають підґрунтям для прогнозування розвитку. Отже, на осі ординат обрані шість ключових часових відрізків, які характеризувалися шокowymi для економіки України подіями. Індикаторами для оцінки характеристик поведінки обрані за [10, с. 4–5] показники, що характеризують:

- стан та усереднену поведінку національної економіки за п'ять років до шокової події (п'ятирічна середня щорічного приросту ВВП, що передує року шокової події, %, GDP growth, AVARAGE-5);

- реакцію економіки на шокову подію в рік події (щорічний приріст ВВП, рік шокової події, %, GDP growth, Ye.CrEv);

- поведінку економіки після шокової події. Рік одужання (Щорічний приріст ВВП, рік після шокової події, %, GDP growth, Ye.RECOV).

У таблиці 3 подані результати компаративного аналізу поведінки та реакції національної економіки на кризові ситуації у вигляді значень описаних вище трьох індикаторів. Графічно порівняльний аналіз зображено на рисунку 2, на якому можна побачити загальну картину стійкості/нестійкості та здатності/нездатності національної економіки давати опір кризовим явищам (збереження або покращення накопиченого рівня розвитку в рік кризи), здатність до швидкого одужання (нівелювання або уповільнення темпів падіння в році, що йде за кризовим).

Отже, встановлено, що національна економіка розвивається протягом аналізованого періоду переважно в умовах від'ємних темпів зміни ВВП. Екстремальні роки історичних подій приймають для стану національної економіки ефект шоків. Так, протягом 1991-2021 рр. вона зростала тільки в одному відрізку часу: з 2003 до 2007 середніми темпами в 5,5% у рік. Найбільш драматичною для вітчизняної економіки виявилася криза приватизації у зв'язку з переходом на нові господарські стосунки й ринковий механізм господарювання.

Таблиця 3

Компаративний аналіз поведінки національної економіки України в умовах внутрішніх та зовнішніх ефектів протягом 1991-2021 рр.,

Рік-Шокова подія//Економічні індикатори	ВВП, п'ятирічна середня щорічних темпів приросту, що передує року шокової події, %	Щорічний приріст ВВП, рік шокової події, %	Щорічний приріст ВВП, рік після шокової події, %	
	GDP growth, AVARAGE-5	GDP growth, Ye.CrEv	GDP growth, Ye.RECOV	
	Стан та усереднена поведінка національної економіки за 5-ть років до шокової події	Реакція економіки на шокову подію. Рік події.	Поведінка економіки після шокової події. Рік одужання.	
1991	Вихід України з СРСР, створення суверенної держави	-2,4	-8,1	-20,5

Продовження табл. 3

1994	Приватизація	-15,6	-17,4	-15,5
1998-1999	Дефолт економіки Російської федерації	-13,7	-0,6	15,2
2008-2009	Світова фінансова криза	5,5	-14,0	0,01
2014	Зміна уряду, керівництва країни. Озброєний конфлікт на Сході країни	-1,9	-7,2	-8,9
2020-2021	Світова фінансово-економічна криза через пандемію COVID-19	-1,8	-7,9	-8,2

авторські розрахунки

За глибиною падіння доходів вона перевищила негативний ефект впливу глобальної Світової фінансової кризи 2009 року на економіку країни: -17,4% та -14,0% відповідно. Повністю одужати, тобто показати позитивну динаміку зростання ВВП у рік після кризи, національна економіка зуміла тільки один раз за шість історичних подій: у 2010 році, після зовнішнього шоку 2009 р., не дивлячись на те, що темпи зростання були незначними: 0,01% у порівнянні.

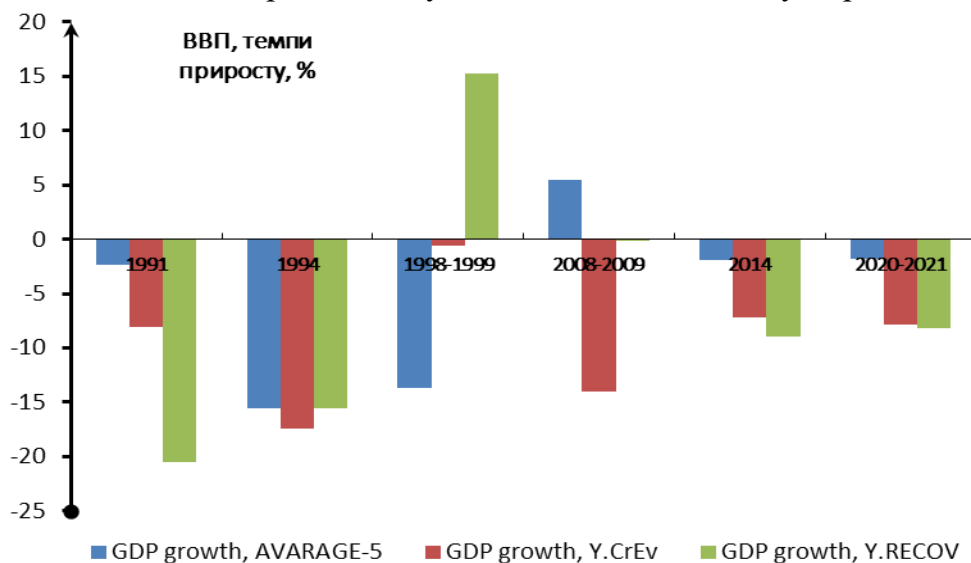

Рис. 2. Резистентність вітчизняної економіки внутрішнім та зовнішнім збуренням за динамікою ВВП протягом 1991-2021
розроблено автором

Для ілюстрації висновків про резистентність (здатність чинити опір) та чутливість (сприйнятливість) поведінки національної економіки в термінах компаративного аналізу порівнюємо наслідки від другої протягом встановленого періоду Світової кризи, викликаній глобальним фінансово-економічним колапсом через пандемію COViD-19, та від руйнівної дії внутрішньої кризи через розгортання озброєного конфлікту на Сході країни 2014 року (рис. 3, рис. 4).

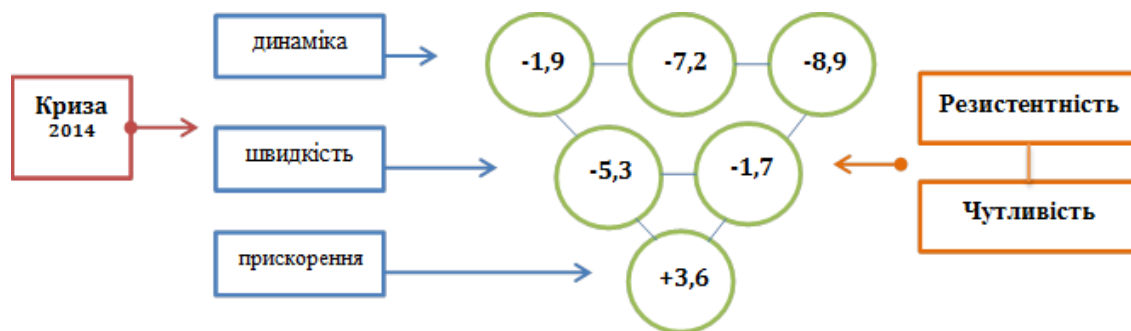

Рис. 3. Компаративний аналіз поведінки національної економіки у період кризи 2014 року за показником динаміки ВВП, авторська розробка

Висновки побудовані з використанням елементів зовнішнього (порівняння поведінки вітчизняної економіки в період двох криз) та внутрішнього (порівняння поведінки національної економіки протягом кризи за схемою: «до кризовий стан/розвиток економіки»-«вплив кризи»-«після кризовий стан/розвиток економіки») компаративного аналізу економічних систем.

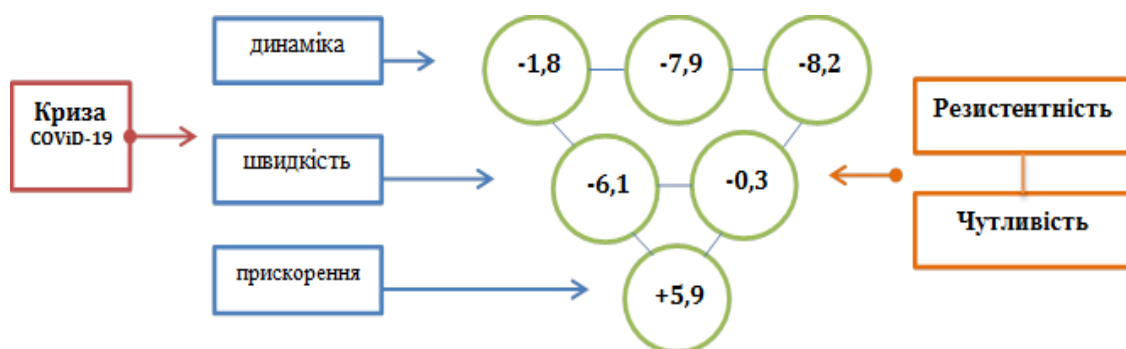

Рис. 4. Компаративний аналіз поведінки національної економіки у період кризи 2020 року за показником динаміки ВВП, розробки автора

Так, національна економіка у 2014 році характеризується глибиною падіння з -7,2% до -8,9% при швидкості падіння -1,7 відсоткових пунктів. Отже, реакція економіки на кризу є не резистентною за станом динаміки, бо сформувалася тенденція до «захворювання». Однак, погіршення стану уповільнюється: швидкість падіння знизилася на 3,6 відсоткових пунктів з -5,3 до 1,7 відсоткових пунктів протягом періоду аналізу. Тобто економічна система

є резистентною за показником швидкості та, одночасно за параметром «прискорення», яке є позитивною величиною (рис. 3), що свідчить про збереження позитивної тенденції уповільнення швидкості падіння національної економіки.

У період кризи COVID-19 відповідна національна економіка впала з -7,9% до -8,2% при швидкості падіння -0,3 відсоткових пункти у рік (рис. 4). Вітчизняна економіка продовжує хворіти та за характеристиками динаміки слід зробити висновок про її неспроможність зберегти докризовий стан – тобто про її не резистентність. Однак, як і у попередньому випадку, погіршення стану уповільнюється: швидкість падіння знизилася на 5,9 відсоткових пунктів з -6,1 до -0,3 відсоткових пунктів – бачимо позитивну тенденцію одужання національної економіки.

Порівнюючи вплив двох різних за природою походження та тривалістю у часі криз на поведінку вітчизняної економіки, слід зауважити, що національна економічна система підвищила загальну спроможність опору як зовнішнім, так і внутрішнім шокам. Через дисбаланси світової економіки глибина падіння національної економіки під час кризи 2020 року склала -7,9% проти -7,2% 2014 року. Однак, рівень параметрів швидкості падіння та його прискорення є значно кращим у 2020 році у порівнянні з 2014. Відповідно - 0,3 проти - 1,7 відсоткових пункти за швидкістю уповільнення глибини падіння та + 5,9 проти 3,6 відсоткових пункти за прискоренням швидкості.

Отже, бачимо, що національна економіка працює нелінійно, чутлива до зовнішніх та внутрішніх шоків, однак належить до динамічних систем з пам'яттю, тобто здатних накопичувати та згодом реалізовувати досвід.

Для поглиблення уявлення про поведінку національної економіки в період криз представлені графоаналітичні результати зовнішнього компаративного аналізу секторів національної економіки та національної економічної системи в цілому (рис. 5-6).

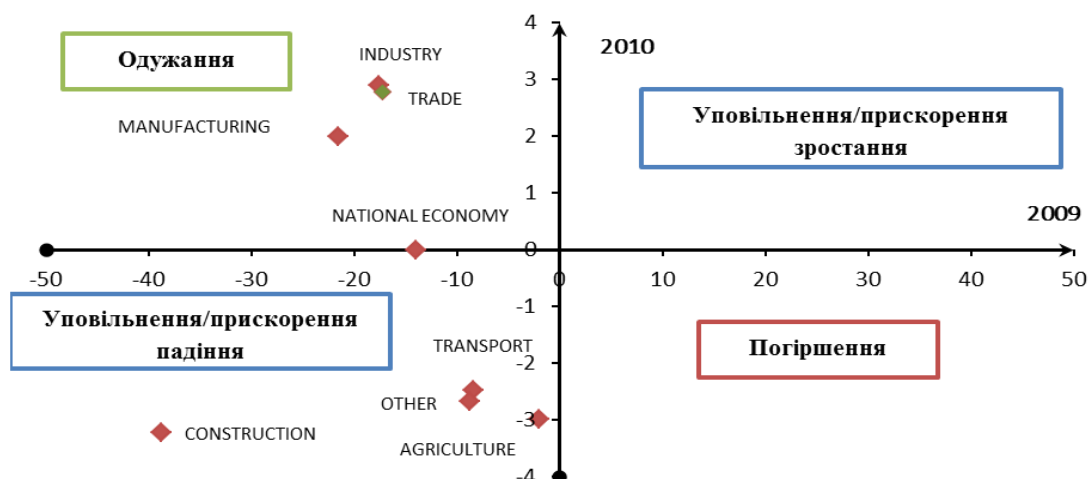

Рис. 5. Ілюстрація поведінки національної економіки та її секторів за динамікою ВВП, % у період Світової кризи 2008-2009 рр.

розробки автора

Для порівняння проаналізована структурна поведінка вітчизняної економіки під час двох історичних подій – Світової фінансово-економічної

кризи 2009 року (рис. 5) та Глобальної фінансово-економічної кризи 2020 року походження (рис. 6).

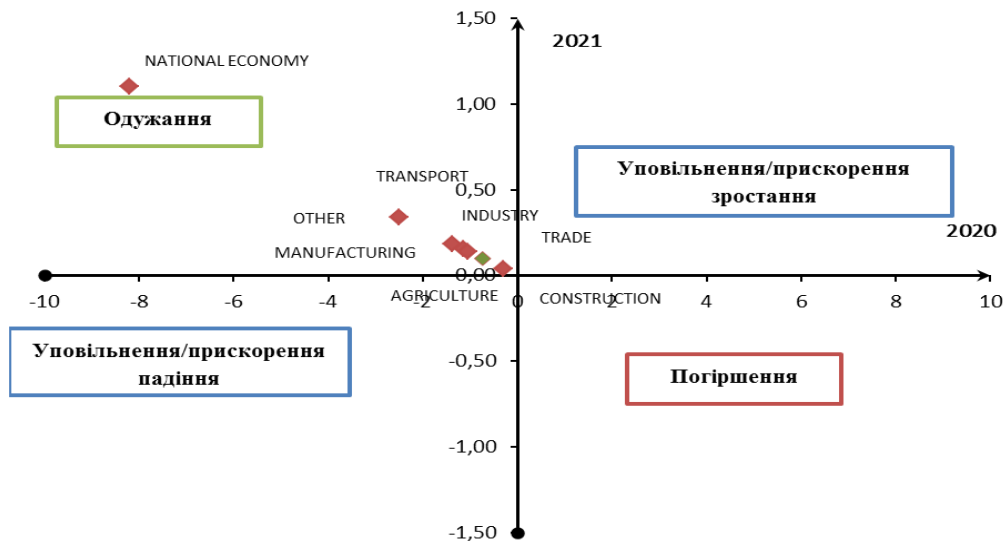

Рис. 6. Ілюстрація поведінки національної економіки та її секторів за динамікою ВВП, % у період пандемії Covid-2019
розробки автора

На спеціальному чині побудованих діаграмах розсіювання (вісь ординат – майбутній рік після кризи; вісь абсцис – рік дії кризи) можна побачити як розташувалися сектори національної економіки, в який з чотирьох квадрантів «Одужання»-«Погіршення», «Уповільнення/прискорення зростання» – «Уповільнення/прискорення падіння» попали за щорічною динамікою зміни ВВП та зробити висновки про стан національної економіки та її підсистем.

Отже, найбільш чутливі до кризи 2009 року та з позицій можливого одужання виявилися такі сектори національної економіки, як будівництво (Construction), сільське господарство (Agriculture), транспорт та зв'язок (Transport). Промисловість (Industry) та торгівля (Trade) показали найбільшу резистентність та опір кризовим явищам 2009 року. Виходячи з того, що 2021 та частково 2020 роки залишаються прогнозними, то спираючись на результати прогнозування міжнародних організацій, бачимо, що, в цілому українська економіка та її економічні сектори господарювання вийдуть з кризи, бо знаходяться за результатами обстеження у позитивному квадранті «Одужання».

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, виконана в роботі імплементація та удосконалення елементів складових частин компаративного аналізу поведінки національних економічних систем господарювання сприяла обґрунтованому застосуванню його переваг при аналітичному оцінюванні розвитку вітчизняної економіки протягом 1991-2021 років. Використаний метод історично-економічних порівнянь дозволив змістовно проаналізувати і встановити фактичний взаємозв'язок динаміки ВВП (ВДВ), як індикатора розвитку, з суттєвими подіями в державі та за її межами. Проведене в роботі статистичне забезпечення процесу аналітичного оцінювання

відкритих, динамічних та складних економічних систем на прикладі економіки України та її економічних секторів методами компаративного аналізу створює можливість для подальших досліджень поведінки (розвитку) як національних, так і світової економік в період значних соціально-економічних, фінансових потрясінь.

Література:

1. Бендат Дж., Пирсол А. Прикладной анализ случайных данных. Москва: Мир, 1989. 540 с.
2. Г. Дженкинс, Д. Ваттс Спектральный анализ и его приложения. Вып. 2. Москва: Мир, 1972. 285 с.
3. Кильдышев Г. С., Френкель А. А. Анализ и прогнозирование временных рядов. Москва: Статистика, 1973. 105 с.
4. Maddison A. The World Economy: Historical Statistics. Paris: OECD, 2003. 288 p.
5. Бессонов В. А. Введение в анализ российской макроэкономической динамики переходного периода. Москва: Институт экономики переходного периода, 2003. 151 с.
6. Занг В.-Б. Синергетическая экономика. Время и перемены в нелинейной экономической теории. Москва: Мир, 1999. 335 с.
7. Мельник Л. Г. Фундаментальные основы развития. Сумы: ИТД «Университетская книга», 2003. 290 с.
8. Петров В. Ф. Методы динамического анализа экономики. Москва: ИНФРА-М, 2010. 239 с.
9. Сергеева Л. Н. Моделирование поведения экономических систем методами нелинейной динамики (теории хаоса). Запорожье, 2002. 143 с.
10. L. Norman V., Apurva S., Shaharuddin N., Wuester L. Recovery from the Pandemic Crisis: Balancing Short-Term and Long-Term Concerns. *Research and Policy Brief. World Bank*, Washington, DC: URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/34462>.

References:

1. Bendat Dzh., Pirsol A. Prikladnoj analiz sluchajnyh dannyh. Moskva: Mir, 1989. 540 s.
2. G. Dzhenkins, D. Vatts Spektral'nyj analiz i ego prilozhenija. Vyp. 2. Moskva: Mir, 1972. 285 s.
3. Kil'dyshev G. S., Frenkel' A. A. Analiz i prognozirovanie vremennyh rjadov. Moskva: Statistika, 1973. 105 s.
4. Maddison A. The World Economy: Historical Statistics. Paris: OECD, 2003. 288 p.
5. Bessonov V. A. Vvedenie v analiz rossijskoj makroekonomicheskoj dinamiki perehodnogo perioda. Moskva: Institut jekonomiki perehodnogo perioda, 2003. 151 s.
6. Zang V.-B. Sinergeticheskaja jekonomika. Vremja i peremeny v nelinejnoj jekonomicheskoj teorii. Moskva: Mir, 1999. 335 s.
7. Mel'nik L. G. Fundamental'nye osnovy razvitija. Sumy: ITD «Universitetskaja kniga», 2003. 290 s.

8. Petrov V. F. *Metody dinamicheskogo analiza jekonomiki*. Moskva: INFRA-M, 2010. 239 s.

9. Sergeeva L. N. *Modelirovanie povedenija jekonomicheskikh sistem metodami nelinejnoj dinamiki (teorii haosa)*. Zaporozh'e, 2002. 143 s.

10. L. Norman V., Apurva S., Shaharuddin N., Wuester L. *Recovery from the Pandemic Crisis: Balancing Short-Term and Long-Term Concerns*. Research and Policy Brief. World Bank, Washington, DC: URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/34462>.

External rapidly increased last year macroeconomic instability raised the volatility of national economies, impaired economic, social and ecological standards, heightened the transaction costs during outer and inner world human being cooperation. In conditions of COVID-19 pandemic crisis international expansion the analytical estimation of such important economy's development features as perceptibility and resistance become highly significant for governments. The necessity of solid assessment methods is actualized because of modern complicated situation for reliable prognostication of national economy's future development trajectories. It's highly important for contemporary scientists to be able to correctly select economic and math interdisciplinary instruments, make them relevant to the aim and tasks of scientific research. According to this, the aim of the work is brought to deepen theoretic and practice theses of national economies' behavior evaluation over the social and economic shocks in the comparative analysis context.

The research methodology includes methods of the dynamic analysis of complicated open national economic systems, methods of making statistic survey and forming databank for the next estimations, historical, comparative, matrix, graphic and analytic instruments of evaluation results interpretation.

The main research's results and conclusions. The methodical approach to the analytical evaluation of national economy's development, based on constructive compilation of foreign and national experience at the comparative analysis's sphere is worked out in this article. The thirty-year statistic survey of domestic economy, being done in the work, shows its dynamic of Total Value Added of 1991-2021 years. Historic and economic comparisons between internal or external important events, level of General Domestic Product and its growth rate, being carried out, give an opportunity to numerically estimate the shocks impact to the economy development. Thus, Ukrainian economy has lost near the 50% of its GDP starting from 1991 to 2020th year. The fulfilled comparative analysis of national economy's performance before, during and after crisis year, based on special Growth Indicators, has numerically determined the resistance and sensibility of national economy according to such parameters as speed and acceleration. The matrix assessment of domestic economy according to resistance to the global and national shocks of 2009 and 2019 years has revealed the most and the least perceptible economic sectors to such fluctuations.